

[Gerda Møller.]

efter enstemmigt, at konsulent Edvin Boye Hansen godkendes som ordinært medlem af folketinget fra og med den 1. februar 1970.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af konsulent Edvin Boye Hansen som ordinært medlem af folketinget fra og med den 1. februar 1970
vedtoges enstemmigt med 110 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om det stedlige virksomhedsområde for foreninger til brandforsikring af bygninger.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 92) findes i tidenden sp. 2823).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om tipning.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 104) findes i tidenden sp. 2824).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 2824).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 110 stemmer; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Jeg skal herefter gå til behandling af punkt 12 på dagsordenen, nemlig:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg til behandling af de i forespørgselsdebatten den 29. januar 1970 fremsatte forslag og synspunkter.

Valgt blev: *Havnstrup Clemmensen, Asger Jensen, Jørgen Jensen, Clara Munck, Simonsen, Henry Christensen, Anders Andersen, Holger Hansen, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Niels Helveg Petersen, Bernhard Baumgaard, Grethe Philip, Anker Jørgensen, Erling Dinesen, Grünbaum, Per Hækkerup, Kampmann, J. O. Krag, Helge Nielsen, Ivar Nørgaard og Krog Hansen.*

Formanden: Jeg vender herefter tilbage til punkt 5 på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 17) findes i tidenden sp. 531, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 291).

Der var stillet 55 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ejner Nielsen: Ved anden behandling af lovforslaget om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v. vil jeg på mit partis vegne takke for den enighed, der er opnået i udvalget og med undervisningsministeren.

Lovforslaget har været underkastet en overordentlig grundig behandling i udvalget, hvilket også kan ses af betænkningen, idet der har været afholdt 25 møder, og herunder har udvalget haft 5 samråd med ministeren. Når jeg også takker ministeren, er det ikke, fordi ministeren så sjældent bliver rost, men alene ud fra den erkendelse, at alle i udvalget har følt, at ministeren i så vid udstrækning som muligt har forsøgt at efterkomme de ønsker og synspunkter, der er fremsat af udvalget. Skal jeg dryppe lidt malurt i denne ros, må man vel sige, at lovforslaget ikke medfører forøgede udgifter for regeringen, og derfor har det måske været lettere for ministeren at stille sig så velvilligt over for udvalget.

Der er af undervisningsministeren stillet 55 ændringsforslag, som alle er tiltrådt af hele udvalget, og der er enkelte ting i disse ændringsforslag, jeg gerne vil sige lidt om.

Under første behandling af lovforslaget var alle ordførere enige om, at skolenævnene, der nu bliver obligatoriske fra 1. april, skulle have tillagt større beføjelser, end lovforslaget oprindeligt tilsigtede, og her tror jeg, jeg dristigt tør sige, at der er nået et virkelig godt resultat. Skolenævnet får udtaleret om den enkelte skoles budget, det kan udfærdige særlige ordensregler for den skole, dets tilsyn vedrører, men under hensyn til det fælles ordensreglement; endvidere vil skolenævnet f. eks. kunne fremsætte forslag om afvigelser for den pågældende skole inden for undervisningsplanens

rammer og om særlige undervisningsformer ved skolen.

Men det mest brændende spørgsmål har jo været skolenævnenes udtaleret vedrørende ansættelse af ledere og lærere ved den enkelte skole, og selv om udvalget måske ikke har fundet de vises sten, så mener jeg, at det har fundet frem til en løsning, der kan accepteres af skolenævnene. I forbindelse med ansættelse af skoleledere, det vil sige førstelærere, skoleinspektører og rektorer samt viceskoleinspektører, får nævnet ved den skole, hvor den pågældende efter embedsopslag skal gøre tjeneste, udtaleret. Og hvad angår ansættelse af lærere, vil skolenævnet få udtaleret, hvis en ansøger til en lærerstilling i sin ansøgning har udtrykt ønske om at blive ansat med tjeneste ved en bestemt skole inden for en kommunes samlede skolevæsen.

Mit parti er også tilfreds med ændringsforslaget om, at amtsrådet kan tillade, at skolekommissionens medlemstal fastsættes til 13 eller 15, men således at de af kommunalbestyrelsen valgte medlemmer er én over de valgte skolenævnsmedlemmer. Med dette ændringsforslag opnår man, at den overvejende del af skolenævnene i landets kommuner vil blive repræsenteret i skolekommissionen.

Udvalget har også drøftet Københavns og Frederiksberg kommunes særstilling på det skolemæssige område, der jo er en følge af den kommunale lovgivning, og ministeren har i sine bemærkninger til lovforslaget anført, at der ikke er foretaget nogen dybtgående revision af skolevæsenet i de to kommuner. Jeg tror, at hele udvalget gerne havde set, at forældrerepræsentationen i de to kommuner var blevet udvidet i såvel skolenævn som skoledirektion, således at der på dette punkt var opnået ligestilling med skolevæsenet uden for de to kommuner. Men udvalget konkluderer i betænkningen, at man finder det ønskeligt, at der i forbindelse med en kommende hovedstadsordning indføres så vidt muligt samme

[Ejner Nielsen.]

styrelsesform inden for skole- og undervisningsforvaltningen i disse kommuner som i landets øvrige kommuner.

Så har jeg nogle bemærkninger om den ledende skoleinspektør eller skoledirektør, der skal bistå fritidskommissionen ved udøvelsen af dens tilsyn. Vort synspunkt har jo været, at vi helst havde set, at hverken den ledende skoleinspektør eller skoledirektøren skulle bistå fritidskommissionen ved udøvelsen af dette tilsyn, og derfor havde vi hellere set, at den hjemmel, der efter fritidsundervisningsloven er givet ungdomsnævnet til antagelse af pædagogisk bistand, var blevet overført til fritidskommissionen, men vi erkender, at ændringsforslaget til § 58, stk. 2, indebærer, at det overlades til kommunalbestyrelsen at træffe nærmere bestemmelser om skoledirektørens administrative funktioner, hvilket er et fremskridt i forhold til det oprindelige.

Et andet væsentligt spørgsmål, som udvalget beklægteligvis på grund af tidnød ikke har kunnet beskæftige sig nok med, er demokrati i dagliglivet på skolerne, og et ændringsforslag i betænkningen siger jo, at undervisningsministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang repræsentanter for elevrådene, hvor sådanne findes, deltager i nævnenes møder. Vi må så håbe, at ministeren fastsætter regler, der giver elevrådsrepræsentanter et aktivt forhold til undervisningen, og at de må få klare beføjelser, så deres medbestemmelse og medansvar får et reelt indhold og en reel betydning ved repræsentation i besluttende organer. Mit parti finder det særdeles vigtigt, at elevrådsarbejdet føres helt ind i den enkelte klasse, og at dette elevrådsarbejde allerede startes i de yngste folkeskoleklasser; derfor havde vi gerne set, at udvalget havde taget spørgsmålet om nye styreformers for skolevæsenet op eller skabt muligheder for at eksperimentere med de nye styreformers; så kunne man bruge de indhøstede erfaringer som grundlag for en mere generel fremtidig reform inden for dette område.

Så har jeg et enkelt spørgsmål til ministeren. Jeg vil gerne spørge: forstår jeg ministerens svar vedrørende den ledende bibliotekar for folkebiblioteket rigtigt: at han, hvis fritidskommissionen ønsker det, kan

deltage i fritidskommissionens møder uden stemmeret?

Og med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslaget.

Langkilde: Det er et ganske omfattende udvalgsarbejde, der har fundet sted, og det er også et ganske betydeligt antal ændringsforslag, ministeren har stillet. Jeg vil gerne understrege, at langt den overvejende del af de ting, vi har drøftet, har vi været enige om at løse på den måde, som nu har fundet udtryk i ændringsforslagene; hvad angår de enkelte punkter, hvorom der var en vis uenighed, lykkedes det også til sidst at opnå enighed, og det tillægger jeg stor betydning. Ganske vist var det ikke meget væsentlige problemer, der var uenighed om, men jeg synes, der er noget rimeligt i, at denne lov gennemføres i enighed.

Et af de problemer, som vi omsider blev enige om en løsning på, var dispensationsmuligheden med hensyn til skolekommissionernes størrelse. Til amtsrådene, som får denne dispensationsmulighed, vil jeg sige, at den efter min mening bør udøves med megen forsigtighed. Det er jo vel nok rigtigt, at sådanne kommissioner, hvis de skal have nogen betydning og virkelig skal arbejde, ikke må blive for store, og en skolekommission på 15 medlemmer må være en ren undtagelse og bør vel i og for sig kun findes i de allerstørste byer, hvor man derved kan tilgodese ønsket om en større repræsentation for de forskellige skolenævne.

Vi har også drøftet et andet spørgsmål, hvor socialdemokraterne havde en anden opfattelse, nemlig spørgsmålet om stadsskoleinspektørens og skoledirektørens bistand til fritidskommissionerne, og jeg må mene, at det principielt må være rigtigt, at disse administrationer, som hører under stadsskoleinspektøren og skoledirektøren, varetager den administrative opgave i forbindelse med fritidskommissionen, altså at skoledirektøren og stadsskoleinspektøren bistår fritidskommissionen med tilsynet. Der er skabt sikkerhed for en koordination gennem medlemskabet fra kommunalbestyrelsens side i begge kommissionerne; vi bør også sikre koordinationen på det andet plan, på det administrative plan, det lægger vi ganske overordentlig stor vægt på, og jeg

[Langkilde.]

mener, man må sige, at det er vigtigt, at vi fastholder dette rundt omkring i kommunerne. Det er i vidt omfang de samme bygninger, der anvendes, det er i vidt omfang det samme lærerpersonale, og der er også i et vist omfang tale om, at børnene går begge steder; det er vigtigt, at der er en administrativ koordination.

Ordføreren for socialdemokratiet sagde, at vi af tidsmæssige grunde ikke rigtig havde drøftet spørgsmålet om indførelse af demokrati i skolens daglige liv. Jeg synes, vi har taget os tid til alle de problemer, som vi havde mulighed for at løse; men i modsætning til det ærede medlem så mener jeg ikke, at vore muligheder for at skabe et virkelig levende demokrati i skolen kan fremmes så forfærdelig meget ad lovgivningsvejen. Jeg tror ikke på, at det er så forfærdelig vigtigt i denne forbindelse — det kan måske oven i købet være uheldigt — at man søger at påtvinge børnene visse formelle demokratiske omgangsformer i form af elevråd o. lign. Det afgørende i denne henseende og i øvrigt i henseende til andre former for demokrati i skolen må være, at der er interesse for det, at børnene føler, der er en opgave i dette, og hvis det er tilfældet, så opstår de fornødne demokratiske organer nok også. Jeg tror ikke, at lovgivningsmagten kan gøre så forfærdelig meget på dette område; det må være en interesse fra børnenes side, der bliver afgørende.

Med hensyn til et enkelt punkt mere vil jeg gerne sige noget, nemlig vedrørende statsgymnasierne. Vi har jo omtalt problemet med de kommunale gymnasiers overgang til amtsgymnasier og fremhævet, at det var ønskeligt, om der blev sat en frist for denne overgang. Jeg vil gerne dertil føje, at det er vor opfattelse, at også statsgymnasierne, idet jeg ser bort fra kostskoler o. lign., som har en mere landsdækkende opgave, må overgå til en amtsadministration.

Et af de vigtigste træk i øvrigt i de ændringer, som er foreslået, er, at der er sket en udbygning af skolenævnenes indflydelse, og det tillægger vi selvfølgelig meget stor vægt. Der var visse vanskeligheder i denne forbindelse; det gav ministeren også i sin tid ved lovforslagets forelæggelse udtryk for. Vi mener, at vi i fællesskab har over-

vundet nogle af disse vanskeligheder. Der er vel ikke de helt store sensationer på dette felt, men der er dog skabt ligesom en mere konkret indflydelse på en række punkter vedrørende ansættelse, og det tillægger vi betydning, også fordi det må give nævnene en fornemmelse af større indflydelse, større interesse omkring deres arbejde.

Udbygningen af forældreindflydelsen er noget uhyre vigtigt, og hvad vi fra lovgivningsmagts side kan gøre for at støtte den, bør vi absolut gøre. Et levende samarbejde mellem skole og hjem er påkrævet; det kniber mange steder med det; men jeg synes, at det i dagens samfund er måske endnu mere påkrævet, netop fordi hjemmene lægger så mange opgaver over til skolen i disse år på grund af den ændring, der sker i hjemmene og i familielivet.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de stillede ændringsforslag til vedtagelse her i tinget.

Holger Hansen: Jeg vil gerne begynde med at sige, at vi kan anbefale samtlige ændringsforslag til vedtagelse her ved anden behandling. Også jeg vil ligesom de tidligere ordførere understrege det gode udvalgsarbejde, vi har haft, og sige tak til mine kolleger og til ministeren for et udmærket samarbejde om et stort og omfangsrigt lovforslag, som dette her jo er, med mange nydannelser, som de fleste danske hjem med tiden vil komme til at stifte bekendtskab med.

Skulle jeg nævne nogle af de ting, der særlig har optaget udvalget, er det først og fremmest skolenævnenes beføjelser, og så må jeg sige et par ord om planlægningsarbejdet, som nu skal foregå i de nye amtskommuner i forbindelse med eller ved forhandling med, som det nu kommer til at hedde, kommunalbestyrelserne i kommunerne.

Om det første, skolenævnenes beføjelser, har jeg ikke meget at føje til, ud over hvad der er sagt af hr. Ejner Nielsen og hr. Langkilde. Jeg tror, det er godt, at vi har fundet en løsning på det problem med skolenævnenes indflydelse på læreransættelser, som vi har mødt fra mange sider ude i landet. Vi har vel fået løst det, for så vidt det drejer sig om ledere og viceinspektører, men

[Holger Hansen.]

også, tror jeg, i det omfang der er behov derfor ved læreransættelser, idet det jo nu er muligt for en kommunalbestyrelse eller en skolekommission at finde frem til en bestemt mand, man gerne ser som lærer hos sig, bede ham ansøge, og så kan man regne med, at skolenævnet har en væsentlig indflydelse på kommissionens indstilling. Det er altså en af de bagveje, som dette forslag åbner mulighed for, og omvendt bliver det jo sådan, at hvis en lærer eller en lærerstuderende har et ønske om at søge ansættelse ved en bestemt skole, vil han have mulighed derfor. Jeg tror, at vi her er kommet frem til regler, som kan være brugelige over for et af de spørgsmål, der har været brændende i forældrekrede og hos folk, der arbejder i skolekommissioner og skolenævn.

Det andet, jeg nævned, var planlægningsparagraffen, forslaget § 35, hvis tekst der nu sker den lille ændring i, at det understreges, at amtsrådet ved forhandling med de kommunale myndigheder udarbejder en plan for udbygning af skolevæsenet osv. Jeg vil her gerne henlede opmærksomheden på bemærkningerne til dette ændringsforslag, hvori det præciseres, at en kommunalbestyrelse har pligt til at fremkomme med et oplæg til brug ved forhandlingen med amtsrådet om udbygningsplanen. En gensidig forpligtelse er hermed givet med henblik på en fornuftig planlægning af skolebyggeriet og udbygningen af undervisningsfaciliteter i det hele taget ud over landet.

Og så bare den bemærkning til sidst, som også er gjort tidligere her, at vi har fundet det rigtigt at understrege, at når de kommunale forhold omkring hovedstadsområdet er løst, må det være rigtigt, at også dette område af landet kommer ind under de regler, der gælder for styrelsen af skole- og undervisningsområdet i det øvrige land. Vi håber, dette må ske snart. Og med disse ord vil jeg gerne anbefale.

Samuelson: Det er ganske ejendommeligt, at det lovforslag, vi nu har til anden behandling, har været et af denne samlings mest omdiskuterede, måske ikke i pressen, men så alle andre steder. Jeg tror, at alle udvalgsmedlemmer har måttet svare på forespørgsler om lovforslaget i utallige tilfælde,

og rundt om i landet har der været holdt møder, hvor forældre og andre interesserede har diskuteret spørgsmålene. Det er da også symptomatisk, at lovforslaget ikke har været til at opdrive i lang tid.

Når man læser betænkningen, overvældes man også af de mange organisationer, foreninger og nævn, der skriftligt eller mundtligt har henvendt sig til udvalget. Der har gået en rød tråd gennem alle disse henvendelser: skolenævnene bør styrkes. Det samme var ordførerne inde på ved første behandling. Derfor er det glædeligt, at det er lykkedes i så høj grad, som det er tilfældet. Det mener jeg vi bør takke ministeren for. At skolenævnene ud over de beføjelser, der var tillagt dem i det oprindelige lovforslag, nu tillige har mulighed for at udtale sig om budgetforslag, udfærdige ordensreglementer, få forelagt ansøgninger til skoleinspektør- og viceinspektørembeder, få forelagt ansøgninger til lærerembeder, hvis en lærer søger en bestemt skole, og i øvrigt afgive udtalelser og stille forslag til skolekommissionen og kommunalbestyrelsen om alle spørgsmål, det kalder jeg en betydelig landvinding.

Det radikale venstre er særdeles tilfreds med, at vi gennemfører en så betydelig lov i bred politisk enighed. Interessen og enigheden borger for, at vi nu har skabt en ramme, inden for hvilken der kan udfolde sig et godt samarbejde mellem de fire fundamenter, der er nødvendige for et godt skolemiljø: elever, lærere, forældre og myndigheder.

Udvalget har diskuteret mange ting. Vi er tilfreds med, at det blev fastslået, at skoledirektøren skal være sekretær for fritidskommissionen, så man dermed får en fornuftig koordination af arbejdet i de to kommissioner. Men der er en ting, som jeg synes det er væsentligt at understrege, og det er, at når kommunalbestyrelsen vælger seks medlemmer til skole- og fritidskommission, nemlig dem, der skal udgøre flertallet i den kommende skole- og fritidskommission, så må det klart præciseres, at man ikke alene skal vælge disse personer ud fra en vurdering af deres kvalifikationer, for så vidt angår arbejdet i skolekommissionen, men at der i samme grad bør medgå en vurdering af fritidskommissionens virke. Det går ikke an, at hele fritidsområdet

[Samuel sen.]

administreres alene af skolefolk, ligesom det modsatte heller ikke kunne være ønskeligt. Begge vurderinger må med ved valget af de nævnte seks kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Det anføres om valg af foreningsarbejdets repræsentanter i fritidskommissionen, at disses stedfortrædere ikke nødvendigvis behøver at være fra de samme organisationer som de valgte medlemmer. Såfremt der ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til fritidskommissionen foreligger indstillinger fra et tilstrækkeligt antal ungdomsforeninger, så bør stedfortræderne netop være fra andre foreninger end dem, der får valgt medlemmer i kommissionen, da man derved sikrer en bredere opbakning fra det frivillige foreningsarbejde.

Vi kan gå med til, at antallet af medlemmer i skole- og fritidskommission i særlige tilfælde kan forhøjes fra 11 til 13 eller 15, men vi håber, at amtsrådene vil være særdeles tilbageholdende med at give en sådan dispensation. Det må kun blive i de helt store byer. De fleste kommissioner vinder ikke i effektivitet ved at blive større, tværtimod.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslagets overgang til tredje behandling.

Morten Lange: Vor ordfører i denne sag er desværre forhindret i at være til stede i dag, og jeg skal blot på hendes vegne ganske kort give tilslutning til den udformning, som man nu efter mange lidelser er blevet enig om. Det er formodentlig kun et af stadierne på livets vej.

Vi er i mit parti af den opfattelse, at elevråd på alle niveauer vil komme langt mere ind i centrum i skolernes styrelse. Personlig har jeg en fornemmelse af, at det er meget muligt, at forældrerepræsentationen til gengæld vil vise sig at være mindre aktuel, men det er blot noget, jeg nævner personligt. Det vil jo vise sig, hvordan det udvikler sig efter den nye lov, om der kommer lidt mere liv og også lidt mere fremskridt over forældrerepræsentationens indsats. Jeg vil sige om forældrerepræsentationen, at hvis den er god, er det godt, men den kan som så meget andet også være en klam dyne. Elevrådernes udbygning i Danmark er

jo så forholdsvis ny, at det måske kan forstås, at deres lovmæssige status endnu ikke er tilfredsstillende, men jeg tror som sagt ikke, det er noget, der kommer til at vare længe.

Jeg skal endnu en gang anbefale overgangen til tredje behandling og håber, at denne styringslov bliver til fordel for det danske skolevæsen.

Sigsgaard: Jeg har før behandlingen af lovforslaget her protesteret imod, at denne sag behandles i dag. Tinget er fuldstændig uforberedt på den og kender ikke udvalgets betænkning; kun de medlemmer, der har siddet i udvalget, kender udvalgets betænkning. Fristerne i forretningsordenen er til for, at tingets medlemmer garanteres en vis tid til at sætte sig ind i sagerne. I denne sag får tinget ikke den tid.

Jeg havde ved første behandling et længere indlæg om lovforslaget her, som jeg finder meget vigtigt. Jeg gjorde mig til talsmand for en række ændringer i lovforslaget, og jeg bebudede ændringsforslag.

Må jeg spørge, hvornår jeg egentlig skulle kunne have formuleret de ændringsforslag. Jeg har ikke haft nogen chance for det. Jeg kommer her i dag kl. 10 og aner ikke, at sagen er på dagsordenen; det står ikke på ugeplanen, der er ikke givet besked om det, det står ikke engang på den reviderede ugeplan, som vi fik uddelt her forleden dag. Folketinget har ikke i min tid herinde, og nu har jeg jo siddet her nogle år, siden 1964, så klart demonstreret, at man ikke regner behandlingen her for noget som helst. Ordførerne har i dag demonstreret, at det, der siges her fra de mindre partier, ingen betydning har.

En hovedsag for mit parti er demokratiet på de enkelte skoler. Der siger man fra udvalget blot, at det har man ikke haft tid til at se på i udvalget. Det er en meget overlegen måde at behandle et så vigtigt spørgsmål på.

Jeg kan i øvrigt slet ikke gå ind på sagens realitet. Kl. 10 havde jeg overhovedet ikke set de 55 ændringsforslag, som man nu vil have vi skal stemme om. Da jeg gik i går, kendte jeg ikke dagsordenen for i dag. Som bekendt siger man, at man delte betænkningen om i går. Jeg havde andet at

[Sigsgaard.]

lave i går end at se på det lovforslag. Vi havde økonomisk debat herinde i går i over 8 timer, så vidt jeg erindrer.

Selvfølgelig er det ikke bare VS, der er totalt uden kendskab til ændringsforslagene her, det gælder også de fleste af de medlemmer, der ikke har været udvalgsmedlemmer, og som nu om lidt vil stemme for nogle forslag, de ikke har nogen chance for at kende. De har nemlig ingen reel chance haft for at vide, hvad de nu skal stemme om.

Det er sjældent, at tinget afslører sig selv så åbenlyst. Man taler om interesse for, hvad befolkningen mener, man taler om, at nu skal befolkningen give sin mening til kende om de lovforslag, der kommer frem, og selvfølgelig også om de ændringsforslag, der kommer frem. Hvordan skal de interesserede kunne nå at reagere, når nu sagen skal tromles igennem på få dage? På den måde vanskeliggør man bevidst kommunikationen mellem befolkning og politikere.

Jeg har som sagt inden behandlingen her i dag protesteret over for formanden imod, at sagen behandles nu, men protesten har selvfølgelig ikke virket. Jeg kender ikke de ændringsforslag, jeg har ikke haft et minut til at udarbejde mine egne ændringsforslag, og jeg har ikke anet, at sagen overhovedet skulle behandles i dag. Jeg synes, det er en elendig behandling, man giver tingets medlemmer. Folketingets anseelse er stærkt aftagende rundt omkring, og den hovedansvarlige er tinget selv, når man kan tillade sig en så lemfældig behandling som den, man praktiserer her i dag.

Jeg agter ikke at gøre mig selv til grin, og hr. Kjær Rasmussen agter heller ikke at gøre sig til grin ved at stemme om 55 ændringsforslag, som vi ikke kender, og som vi ikke har haft en chance for at kende. Vi kan hverken stemme for dem eller imod dem eller undlade at stemme; vi er ikke i stand til at deltage i afstemningen overhovedet.

Formanden: I anledning af de nu fremsatte udtalelser med kritik af tingets ledelse vil jeg gerne sige, at for at undgå at sætte de ikke-udvalgsberettigede partier i forlegenhed vil jeg bede sekretariatet en anden gang orientere dem om sådanne ændringer i

dagsordenen, der foretages, i så god tid som muligt. Men så må jeg have lov at tilføje, selv om det måske er ekstraordinært, at betænkning om denne sag har ligget på medlemmernes pladser hele dagen i går, og de medlemmer, der overværer tingets møder, havde haft lejlighed til at høre tingets dagsorden for i dag allerede i går. Og må jeg så iøvrigt sige, at selvfølgelig er tingets tidsfrister overholdt i denne sag.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at takke udvalget for det meget indgående, dybtgående arbejde, som er udført med gennemgangen og udarbejdelsen af ændringsforslag. Når hr. Morten Lange talte om de mange lidelser i den forbindelse, vil jeg da gerne føje til, at sådan tror jeg ikke vi føler det. Jeg føler det i hvert fald som et særdeles interessant og frugtbart samarbejde, der har fundet sted på dette område.

En ting til skal siges: dette lovforslag har i overordentlig grad været diskuteret i offentligheden. Det er nævnt af flere udvalgsmedlemmer, hvorledes man på møder rundt om i landet har været stillet over for spørgsmål, der vedrører dette lovforslag, og jeg tror at turde sige, i øvrigt i modsætning til det, hr. Sigsgaard sagde om, at befolkningen ikke har haft mulighed for at give sin mening til kende, at netop dette lovforslags behandling i offentligheden er så indgående og grundig, at vi her har et ganske godt eksempel på det samvirke, som kan finde sted mellem debat i offentligheden og debat i tinget og arbejde med et lovforslags gennemførelse.

Hr. Ejner Nielsen stillede mig et spørgsmål, idet han gerne ville vide, om det var rigtigt, at den ledende bibliotekar for folkebibliotekerne kan tiltræde fritidskommissionen uden stemmeret, hvis fritidskommissionen ønsker det. Jeg bekræfter, at sådan skal svaret forstås.

Hr. Langkilde var inde på problemet om statsgymnasiers eventuelle overgang til amtskommunal drift. Det har været berørt under udvalgsarbejdet, og der har været forskellige synspunkter på det. Undervisningsministeriet har givet udtryk for et synspunkt, der ikke lå helt op ad det, som hr. Langkilde her gav udtryk for, men jeg vil gerne føje til, at disse problemer, såvel

[Undervisningsministeren.]

som i øvrigt spørgsmålet om de kommunale gymnasiers eventuelle overgang til amtskommunal status, skal behandles i et udvalg og vil indgå i de senere beslutninger om opgavefordelingen mellem staten og kommunerne.

Hr. Holger Hansen omtalte planlægningsbestemmelsen og var tilfreds med den formulering, bestemmelsen nu har fået. Jeg vil gerne dertil føje, at et af de punkter, som man i overordentlig grad vil komme til at beskæftige sig med i de kommende år både i skolekommissioner, i skolenævn og i amtsrådene, netop bliver planlægningen af skoleudbygningen i de nye storkommuner.

Hr. Samuelsen omtalte kommunalbestyrelsens valg af de 6 medlemmer til skolekommission og fritidskommission, de 6 medlemmer, som skal være de samme i begge kommissioner. Jeg er enig i, at kommunalbestyrelsen naturligvis ved valget bør tage hensyn til, at de skal dække to meget store områder, både folkeskolens område og hele det store område, som ligger under fritidslovgivningen.

Endvidere blot et par bemærkninger om de ændringer, som gennemføres. De meget væsentlige ændringer vedrører jo skolenævnenes beføjelser. Jeg gav ved første behandling af lovforslaget udtryk for, at vi gerne medvirkede til at udvide disse beføjelser, hvis vi kunne finde en form, som var administrativt praktisk, og jeg er glad for, at det er lykkedes under udvalgsarbejdet at nå frem til disse betydelige ændringer, som giver skolenævnene væsentlig større beføjelser.

Den ændring, der giver adgang til at øge skolekommissionens medlemstal til 15, har jeg haft mine betænkeligheder ved. De ligger deri, at en kommission kan få vanskeligheder ved at arbejde, jo større den er. Men jeg har bøjet mig, som jeg i øvrigt forstår andre har gjort det, for det synspunkt, at ved dispensationsmuligheden er der en adgang til i en række kommuner at kunne give skolenævnene så mange repræsentanter i skolekommissionen, at alle kommunens skoler vil kunne være repræsenteret, forudsat man har en enkelt skolenævnsrepræsentant fra hver skole.

Endelig til sidst blot et par ord om demokratiseringen. Det er muligt, man senere vil

nå frem til yderligere regler på dette område, men jeg vil gerne understrege, hvad jeg har sagt tidligere, at adgangen for elevråd til at deltage i skolenævnsmøder er rigtig, og den skal der fastsættes bestemte regler om, men et egentligt påbud om at oprette elevråd finder jeg ikke rigtig. Det er noget, som efter min bedste overbevisning vil få sin største værdi, når det vokser frem i den takt, som der er interesse for det blandt eleverne, og som man finder det naturligt. Der skal ikke lægges hindringer i vejen for det, men jeg tror heller ikke, at der vindes noget ved at presse det frem. Der er et synspunkt, som jeg synes bør fremhæves her — det har vist ikke været det før. Når man taler om elevråd i denne forbindelse, tænker man vistnok meget hyppigt på de ældste klasser, aldersklasserne 14, 15, 16 op til 17 år, som man kan have det i folkeskolen. Man skal også huske på, at folkeskolen begynder med elever i 6. og 7. år.

Med disse bemærkninger, hvor jeg håber jeg har svaret på de spørgsmål, der blev stillet til mig, takker jeg endnu en gang for den enstemmige tilslutning, der er givet fra udvalgets side, og for tilslutningen til lovforslagets videre behandling og endelige vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-6, ændringsforslag nr. 1, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 2 til overskriften til kapitel 2, § 8, ændringsforslagene nr. 3 og 4, § 9, således ændret, ændringsforslagene nr. 5 og 6, § 10, således ændret, ændringsforslagene nr. 7 og 8, § 11, således ændret, ændringsforslagene nr. 9 og 10, § 12, således ændret, §§ 13-17, ændringsforslag nr. 11, § 18, således ændret, §§ 19-21, ændringsforslag nr. 12, § 22, således ændret, ændringsforslag nr. 13, § 23, således ændret, ændringsforslagene nr. 14 og 15, § 24, således ændret, ændringsforslagene nr. 16 og 17, § 25, således ændret, § 26, ændringsforslagene nr. 18-20, § 27, således ændret, ændringsforslagene nr. 21-24, § 28, således ændret, § 29, ændringsforslag nr. 25, § 30, således ændret, § 31, ændringsforslag nr. 26, § 32, således ændret, ændringsforslag nr. 27, § 33, således ændret, § 34, ændringsforslagene nr. 28 og 29, § 35, således ændret, §§

36-39, ændringsforslag nr. 30, § 40, således ændret, § 41, ændringsforslagene nr. 31 og 32, § 42, således ændret, § 43, ændringsforslag nr. 33, § 44, således ændret, ændringsforslagene nr. 34-36, § 45, således ændret, §§ 46-48, ændringsforslag nr. 37, § 49, således ændret, ændringsforslag nr. 38, § 50, således ændret, §§ 51-56, ændringsforslag nr. 39, § 57, således ændret, ændringsforslagene nr. 40 og 41, § 58, således ændret, ændringsforslag nr. 42, § 59, således ændret, ændringsforslag nr. 43, § 60, således ændret, ændringsforslag nr. 44, § 61, således ændret, ændringsforslagene nr. 45-47, § 62, således ændret, §§ 63-65, ændringsforslag nr. 48, § 66, således ændret, §§ 67-70, ændringsforslagene nr. 49-51, § 71, således ændret, ændringsforslag nr. 52, § 72, således ændret, ændringsforslagene nr. 53 og 54, § 73, således ændret, ændringsforslag nr. 55, § 74, således ændret, og §§ 75-85 vedtages uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtages uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Forhøjelse af grænsen for underretssager).

(Lovforslaget (nr. 120) findes i tillæg A. sp. 2199, fremsættelsen i tidenden sp. 2654).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Hans Hækkerup: I anledning af, at min partifælle det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen er fraværende med anmeldt forfald, skal jeg på mit partis vegne og i hans sted gøre nogle få bemærkninger om det foreliggende lovforslag.

Det går jo i al sin enkelhed ud på at forhøje underrettsgrænsen, altså den grænse, hvor behandling ved landsretten kan finde

sted i første instans, fra 6.000 kr. til 10.000 kr., uanset at lønningerne og priserne kun er steget, så det nødvendiggør en forhøjelse til 8.000 kr. Jeg vil imidlertid gerne anbefale dette forslag, idet en forhøjelse af underrettsgrænsen jo betyder, at godt $\frac{1}{3}$ af alle borgerlige landsretssager i første instans overføres til underretterne.

Nu siges det i bemærkningerne til lovforslaget, at det er vanskeligt at skønne over, hvilken betydning en overførelse til landsretterne i dette omfang vil få, idet ministeren dog ikke er i tvivl om, at Københavns byret i hvert fald må udvides med et par dommere, og at problemet om deling af retskredse andre steder i landet rejser sig eller kan rejse sig med tvingende nødvendighed.

Jeg vil imidlertid gerne have en kort udvalgsbehandling af forslaget og skal motivere det med, dels at det jo, jeg havde nær sagt som sædvanlig, ikke er oplyst, hvad de forskellige institutioner og organisationer har udtalt om forslaget, men dels også fordi det ikke er umiddelbart indlysende for mig, at man samtidig skal forhøje beløbsgrænserne i de paragraffer, der omhandler de beløbsgrænser, der er afgørende for, om begæring til fogeden om eksekution skal være skriftlig, og heller ikke, om landsrettens afgørelse vedrørende tvist om fordeling af auktionssummer kan ankes til højestret.

Men med disse ganske få kritiske bemærkninger skal jeg indstille forslaget til en velvillig behandling i udvalget.

Langkilde: Dette lille lovforslag indeholder jo to ting, dels en regulering af beløbet i forhold til den faktiske udvikling i pengeværdien, dels en udvidelse af grænsen derudover, og om dette sidste vil jeg gerne gøre et par bemærkninger.

Det er jo motiveret med, at berammelsestiderne i landsretterne og navnlig østre landsret er meget lange. Jeg tror, at man dér fra ministerens side griber ind i et problem, som må siges at være meget vigtigt, og griber ind i det på en fornuftig måde, som vi i meget høj grad kan tiltræde. Jeg tror, at langsomheden i behandlingen af vore retssager, det gælder både civilsager og straffesager, er et problem af meget central karakter, og jeg tror noget, som vi må tage